

פתיחה לפרק "שמנה שרצים"

מתוך קשר מחשבה רחוק זנים ברובו של הפרק בשאלות מתחום אחר, — דיני רפוי בשבת. כבר נתבאר בפרקים קודמים שגזרו חכמים ואסרו לרפא בשבת, אם אין בכך פיקוח נפש ממש. טעם האיסור מבואר שהוא גזירה שמא בתוך העיסוק בתרופות יבוא להכין את התרופות עצמן, ויש בכך חשש למלאכת טחינה ושחיקה ומלאכות אחרות האסורות מן התורה. משום חשש זה נאסר השימוש בכל מיני רפואות בשבת, בין שהן רפואות שבדרך אכילה או שתיה ובין שבדרכי רפוי אחרות. בעיקר עוסק הפרק למעשה בפירוטן ובהגדרתן של תרופות שונות, מהן אסורות — משום שידוע לכל שתרופות הן, ומהן מותרות משום שאין מוכח לכל שהשתמש בהן מתכוון לרפואה, שכן גם הבריאים נוהגים להשתמש בהן. ביאור הכלל הזה, ובעיקר פירוט רב של המקרים, הם ענינו של פרק זה.

פרק זה עוסק בשני נושאים שיש ביניהם אך קשר מועט. ראשיתו: המשך הדיון בהלכות צידה שתחילתן בפרק הקודם. המלאכה המנויה בל"ט אבות מלאכות לאחר מלאכת הצידה היא מלאכת השוחט. ממלאכה זו מסתעפות שתי תולדות עקריות — מלאכת החובל ומלאכת נוטל הנפש, ההורג. לענין זה, וכדי שאפשר יהיה להגדיר באלו בעלי חיים חל איסור נטילת נשמה, יש צורך בהגדרה מוקדמת מה נקרא יצור חי. מסובך יותר הוא בירור מלאכת החובל. חבלה שנאמרה בכל דיני התורה היא עשיית חבורה, לאמור: הוצאת דם, בין שהיא הוצאת דם אל מחוץ לגוף ממש ובין שהיא גרימה לדם שבגדי הגוף שיצא ממקומו ויצטבר מתחת לעור. ומשום הגדרה זו יש מקום להבחנות שונות בפרטי דיני החבלה, כגון: האם מחשיבים אנו את עורם של כל בעלי החיים כעור לענין זה, שהעושה בו חבורה בלא הוצאת דם מתחייב, או שמא יש בעלי החיים שאין עורם נחשב כעור. ביאור דברים אלה והכרוכים בהם הוא ענין חלקו הראשון של הפרק.